

Raportul dintre dreptul penal european si dreptul penal national

Autor: Urda, Olga-Andreea
Editura: UNIVERSUL JURIDIC
Cod de bare: 9786063920042

Descriere produs

Lucrarea „Raportul dintre dreptul penal european si dreptul penal national” dezvoltă principiile care guvernează relația dintre ordinea juridică europeană și ordinea juridică națională, evoluția normelor de drept penal european precum și a cooperării judiciare în materie penală.

Lucrarea reprezintă teza de doctorat a autoarei, coordonată de prof. univ. dr. Tudorel Toader, analiză urmărind evoluția reglementărilor până în anul 2014, data susținerii tezei.

Tema propusă a suscitat un interes deosebit atât în doctrină, cât și în rândul practicienilor, fiind înregistrate poziții diferite față de existența unui drept penal european, de necesitatea adoptării unor reglementări comune și mai ales despre cum aceste reglementări influențează suveranitatea națională. Cert este faptul că, în fața dimensiunii internaționale a criminalității, statele nu mai pot face față acesteia în mod individual, iar o strategie comună reprezintă o soluție nu numai viabilă, ci și posibilă, mai ales dacă avem în vedere existența deja a unor structuri internaționale create în Europa ultimului veac și a unei obișnuințe de a coopera în diferite domenii ale dreptului.

Prezentul studiu susține existența unu...

Titlul I

Noțiunea de drept penal european. Repere istorice și teoretice. Dreptul penal european în reglementările Uniunii Europene și ale Consiliului Europei

Europa este înainte de toate un spațiu geografic, ceea ce „implică o intervenție penală la nivel european și justifică armonizarea normelor de drept penal și crearea unor mecanisme comune în combaterea criminalității transfrontaliere”¹².

Dreptul penal „cuprinde exigențele fundamentale față de comportarea cetățenilor și față de valorile sociale care trebuie ocrotite prin aplicarea constrângerii juridice în formele sale cele mai grave”¹³.

La prima vedere, dreptul penal european ar cuprinde reglementările Uniunii Europene, ale Consiliului Europei și ale Organizației pentru securitate și cooperare în Europa (OSCE). Unii autori consideră dreptul penal european ca fiind un drept al Uniunii Europene, opinie justificată de modul de aplicare a normelor în statele membre¹⁴, în timp ce alții consideră dreptul penal european ca fiind unul al Consiliului Europei și al Uniunii Europene¹⁵ nu doar din motivul unei anteriorități istorice al reglementărilor adoptate în materie cât mai ales datorită impactului pe care dispozițiile Convenției europene a drepturilor omului și jurisprudența Curții europene a drepturilor omului îl au asupra dezvoltării dreptului penal european, opinie pe care o împărtășesc și pe care o voi dezvolta în cele ce urmează.

Dacă analizăm reglementările existente în materie la ora actuală am fi tentați să vorbim practic de o bipolaritate a dreptului penal european, distingându-se un drept penal în cadrul Consiliului Europei și altul în cadrul Uniunii Europene. Prima categorie cuprinde domeniul drepturilor omului și al cooperării polițienești și judiciare iar a doua este dată de spațiul de libertate, securitate și justiție, așa cum este reglementat prin normele Uniunii Europene.

¹² Victor Moraru, Maria Strulea, Mihaela Vidaicu, *Drept penal european*, Universitatea de Stat din Moldova, Chișinău, Centrul Editorial-Poligrafic al USM, 2011, p. 8.

¹³ George Antoniu, *Implicații penale ale Constituției Europene*, în *Revista de Drept Penal* nr. 3/2005, p. 9.

¹⁴ A se vedea Daniel Flore, *Droit pénal européen. Les enjeux d'une justice pénale européenne*, Ed. Larcier, Bruxelles, 2009, p. 13.

¹⁵ Jean Pradel, Geert Corstens, Gert Vermeulen, *Droit pénal européen...*, p. 3.

În ambele cazuri remarcăm evident o internaționalizare a dreptului penal, care vine să dea o altă conotație celor două principii de drept – cel al suveranității și cel al teritorialității.

Astfel, se poate constata existența a „două Europe” – una a Consiliului Europei și una a Uniunii Europene, acest lucru deoarece statele membre nu sunt aceleași, și în felul acesta nu toate statele membre ale Consiliului Europei pot beneficia de normele Uniunii Europene, aceasta din urmă fiind văzută ca un club restrâns. Normele Uniunii Europene beneficiază de principiul recunoașterii reciproce, pe care Consiliul European o aprecia ca fiind „cheia de boltă” a cooperării judiciare.

Pe de altă parte Consiliul Europei are un bastion propriu, reprezentat de Convenția europeană a drepturilor omului și a jandarmului său Curtea europeană a drepturilor omului, iar în acest domeniu Uniunea Europeană nu este decât o imitatoare. Dar paradoxal în materia cooperării penale Uniunea Europeană este mai inventivă decât Consiliul Europei, chiar dacă în materia drepturilor omului Consiliul Europei este cel care a inventat totul¹⁶.

După o analiză mai atentă vom remarca însă, o complementaritate a instrumentelor juridice în materie, edictate de Consiliul Europei (convenții) și ale Uniunii Europene (convenții, decizii cadru, directive). Astfel, observăm că Uniunea Europeană a elaborat norme în domenii deja reglementate de Consiliul Europei, pe care vine să le completeze și la care evident face referire.

¹⁶ Jean Pradel, Geert Corstens, Gert Vermeulen, *Droit pénal...*, p. 38.

Consiliul Europei și dreptul penal european

I.1. Considerații generale

Consiliul Europei este o organizație devotată unității Europei, democrației pluraliste, preeminenței dreptului și protecției drepturilor omului.

Democrația, preeminența dreptului și respectarea drepturilor omului sunt trei principii care permit o analiză a exercitării puterii politice în societate, vizând raporturile dintre puterea politică și individ, cu accent pe modul în care este asigurată protecția acestuia din urmă împotriva opresiunii, tiraniei, in justiției și arbitrariului¹⁷.

Activitatea Consiliului Europei, deși asociată în genere cu cea a judecătorilor de la Curtea Europeană a Drepturilor Omului, este foarte prolifică în domeniul dreptului penal european. Aportul adus de către Consiliul Europei la dezvoltarea dreptului penal european este unul considerabil. Acest aport este reprezentat pe de o parte de instrumentele juridice adoptate în diferite domenii ale criminalității și în sfera cooperării judiciare în materie penală, iar pe de altă parte este reprezentat de jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, mai ales cu privire la art. 5 și 6 din Convenție¹⁸.

Din punct de vedere cronologic, convențiile adoptate la nivelul Consiliului Europei au constituit primele instrumente internaționale care construiesc o veritabilă politică penală europeană și care vizează în același timp atât ameliorarea formelor de cooperare în materie penală cât și armonizarea sistemelor naționale de drept penal¹⁹. Putem include ca exemple în acest sens Convenția europeană de extrădare din 13 decembrie 1957 și Convenția europeană de asistență judiciară în materie penală, din 20 aprilie 1959, considerate primele manifestări de cooperare în domeniul dreptului penal la un asemenea nivel.

Consiliul Europei a promovat alte standarde generale pentru dreptul penal european²⁰. Astfel, prin intermediul Comitetului european pentru probleme

¹⁷ Consiliul Europei, *Europe in a time of change: crime policy and criminal law*, Ed. Consiliului Europei, Strasbourg, 1999, p. 16.

¹⁸ Daniel Flore, *Droit pénal européen...*, p. 13.

¹⁹ Alessandro Bernardi, *Le rôle du troisième pilier...*, p. 718.

²⁰ Johannes Husabø, *op. cit.*, p. 1.

criminale Consiliul Europei asigură o importantă bază de cercetare în domeniul criminologiei și al justiției penale, prin publicațiile sale devenite clasice în domeniu.

De asemenea Consiliul Europei a creat un mecanism extrajudiciar, cu caracter preventiv, bazat pe vizite, reprezentat de Comitetul European pentru Prevenirea Torturii și Tratatamentelor sau Pedepselor Inumane sau Degradante. Rolul acestui comitet este de a examina tratamentul persoanelor private de libertate în vederea întăririi, dacă este cazul, a protecției lor împotriva torturii și a pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante²¹.

Alături de organismele create în materia dreptului penal, convențiile și recomandările Consiliului Europei au o importanță majoră în dezvoltarea unei legislații penale coerente și uniforme.

I.2. Convențiile Consiliului Europei adoptate în materie penală

Armonizarea dreptului penal se realizează la nivelul Consiliului Europei prin intermediul convențiilor, tratatelor și recomandărilor. Spre deosebire de normele adoptate la nivelul Uniunii Europene, instrumentele juridice utilizate în cadrul Consiliului Europei nu se bucură de efect direct, fiind condiționate de ratificarea lor de către statele membre²².

Este într-adevăr dificilă armonizarea legislațiilor penale din 47 de state, care aparțin unor sisteme de drept diferite (drept romano-german și drept anglo-saxon) precum și unor culturi diferite. Astfel, crearea unui drept penal european apare ca fiind tributară particularităților naționale, pe care Consiliul Europei este nevoit să le respecte²³.

În ultimii ani activitatea în domeniul penal a Consiliului Europei s-a intensificat, fiind adoptate o serie de convenții cu rolul de a întări cooperare penală și mai ales de a armoniza legislația penală ce reglementează anumite

²¹ Art. 1 din Convenția europeană pentru prevenirea torturii și a pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante, adoptata la Strasbourg la 26 noiembrie 1987 disponibilă pe pagina de internet <http://www.cpt.coe.int/lang/rom/rom-convention.pdf>, consultată în data de 15.02.2013. Convenția a fost ratificată de statul român prin Legea nr.80 din 30 septembrie 1994 privind ratificarea Convenției europene pentru prevenirea torturii și a pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante, precum și a protocoalelor nr. 1 și 2 la convenție, publicată în M. Of.nr. 285/7 din octombrie 1994

²² A se vedea: Laurent Moreillon, Aline Willi-Jayet, *Coopération judiciaire pénale dans l'Union européenne*, Ed. Helbing & Lichtenhahn, Genève, 2005, p. 4; Aglaia Tsitsoura, *Chronique du Conseil de l'Europe: Activités du Conseil de l'Europe dans le domaine des problèmes criminels*, în ERES – Revue internationale de droit pénal, 2005/1 – Vol. 76, p. 181.

²³ Jean Pradel, Geert Corstens, Gert Vermeulen, *op. cit.*, p. 47.

categorii de infracțiuni și avem în vedere: Convenția Consiliului Europei privind prevenirea terorismului, adoptată la Varșovia în mai 2005, Convenția Consiliului Europei privind traficul de ființe umane, deschisă spre semnare la 16 mai 2005 la Varșovia, Convenția din 8 noiembrie 1990 privind spălarea, descoperirea, sechestrarea și confiscarea produselor infracțiunii, Convenția privind criminalitatea informatică semnată la Budapesta în noiembrie 2001, Convenția penală privind corupția, adoptată la Strasbourg în ianuarie 1999, Convenția Consiliului Europei de la Varșovia din 16 mai 2005 privind spălarea banilor, descoperirea, sechestrarea și confiscarea produselor infracțiunii și finanțarea terorismului.

Maniera în care convențiile adoptate în domeniul dreptului penal au fost preluate în legislația noastră internă va face obiectul de analiză al Titlului 3, intitulat Armonizarea normativă în materia dreptului penal european.

I.3. Convenția Europeană a Drepturilor Omului și dreptul penal european

Convenția europeană a drepturilor omului are ca scop armonizarea legislațiilor naționale prin stabilirea unor principii directe comune și în materia dreptului procesual penal și a unei concepții europene a dreptului penal, în scopul construirii unui veritabil model european al procesului penal prin stabilirea unor principii comune: preeminența dreptului (legalitatea, egalitatea și garanțiile judiciare), protecția persoanei (demnitatea, prezumția de nevinovăție și protecția victimelor), echitabilitatea procedurii (dreptul la apărare și egalitatea de arme) și eficacitatea (proportionalitatea și celeritatea)²⁴.

Convenția europeană a drepturilor omului privește și dreptul penal material, cu toate că aspectul procedural stârnește mai mult interes. Importanța principiului legalității, consacrat prin art. 7 din Convenție, dar și prin intermediul legislațiilor interne, este considerabilă. Influența europeană este atât de mare, încât unele decizii de politică penală sunt subordonate constrângerilor care decurg în principal din Convenție și din jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului. Cu alte cuvinte, progresiv și insesizabil, fără a putea vorbi de o concepție europeană a dreptului penal material la fel de

²⁴ Predescu Ovidiu, Udrișu Mihail, *Protecția europeană a drepturilor omului și procesul penal român*, Ed. C.H. Beck, București, 2008, p. 59.

precisă ca în cazul celui procedural, sunt impuse anumite limitări, atât cu privire la alegerea pedepsei, cât și a învinuirii²⁵.

Convenția europeană a drepturilor omului are rolul unui adevărat scut împotriva unei aplicări excesive a dreptului penal, limitând intervenția legii penale din trei puncte de vedere: din punct de vedere normativ, excluzând sau restrângând toate formele de incriminare ce aduc atingere drepturilor omului, din punct de vedere sancționatoriu, fiind interzise toate pedepsele inumane sau degradante și astfel incompatibile cu respectarea demnității umane, și nu în ultimul rând din punct de vedere procedural, impunând un ansamblu de garanții legate de dreptul individului la un proces echitabil²⁶.

Impactul unui drept recunoscut de o dispoziție internațională este mai mare, în măsura în care regula internațională este direct aplicabilă. Spre deosebire de celelalte instrumente juridice create la nivelul Consiliului Europei, dispozițiile Convenției europene a drepturilor omului au cel puțin forța juridică a unei legi, în toate statele membre ale Consiliului Europei²⁷.

În acest sens Convenția se bucură de supremație în ordinea juridică internă precum și de efect direct. Judecătorul național are vocația de a aplica Convenția în mod direct în litigiile pe care le soluționează, iar în situația unui conflict între dispoziția din Convenție și cea națională, se va aplica dispoziția cea mai favorabilă pentru valorificarea drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanei în cauză²⁸.

Prevederile Convenției au forță constituțională și supralegislativă. Astfel, o persoană ale cărei drepturi protejate de Convenție au fost lezate printr-o normă internă, fie ea penală sau procesual penală, poate solicita judecătorului național să constate inaplicabilitatea normei interne care contravine Convenției și jurisprudenței Curții direct în fața judecătorului național. Acesta din urmă are posibilitatea să adopte o soluție în sensul neaplicării normei naționale contrare, cu mențiunea că efectele unei astfel de hotărâri nu vor fi erga omnes.

O soluție care să aibă efecte și în afara părților din litigii poate fi dată însă, în măsura în care neconformitatea normei naționale cu cea convențională este invocată pe calea excepției de neconstituționalitate. În această situație Curtea Constituțională va aprecia neconstituționalitatea dispoziției interne față de

²⁵ Olga Andreea Urdă, *Raportul dintre dreptul penal european și dreptul penal național. Considerații generale*, în *Analele Științifice ale Universității „Al.I. Cuza” Iași*, Tomul LVIII, Științe Juridice, 2012, nr. II, p. 78.

²⁶ Yves Cartuyvels, *Droits de l'homme et droit penal, un returnement*, în *Les droits de l'homme, bouclier ou épée du droit pénal*, Ed. Bruylant, Bruxelles, 2007, p. 23.

²⁷ Frédéric Sudre, *Drept european și internațional al drepturilor omului*, traducere de Raluca Bercea, Violeta-Irina Avram,..., Ed. Polirom, Iași, 2006, p. 154.

²⁸ Predescu Ovidiu, Udriu Mihail, *Protecția europeană...*, p. 59.

prevederile Constituției și Convenției europene a drepturilor omului prin raportare și la jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului²⁹.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului joacă un rol reglator deosebit de important asupra legilor penale interne, și deși această reglementare intervine mai ales în cadrul procesului penal, aceasta se află în mod egal și în serviciul ordinii publice europene represive, fiind pentru prima dată în istoria instituțiilor jurisdicționale internaționale când competența de jurisdicție a unei asemenea instanțe, create printr-un tratat încheiat de state suverane, a devenit obligatorie³⁰.

Dacă în materia dreptului penal special, atât la nivelul Consiliului Europei cât și la nivelul Uniunii Europene sunt adoptate norme care armonizează modul în care sunt sancționate o serie de infracțiuni, executarea sancțiunilor aplicate în dreptul penal și mai ales a sancțiunilor privative de libertate, rămâne un domeniu reglementat în genere pe cale jurisprudențială, fiind incidente cu precădere hotărârile adoptate de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului.

Legea noastră internă procesual penală reglementează procedura revizuirii hotărârilor judecătorești pronunțate în materie penală în situația în care Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat o încălcare a drepturilor sau libertăților fundamentale ori a dispus scoaterea cauzei de pe rol, ca urmare a soluționării amiabile a litigiului dintre stat și reclamanti. Revizuirea se va realiza în măsura în care vreuna din consecințele grave ale încălcării Convenției pentru apărarea drepturilor și libertăților fundamentale și a protocoalelor adiționale la aceasta continuă să se producă și nu poate fi remediată decât prin revizuirea hotărârii pronunțate³¹.

Pot solicita revizuirea hotărârilor judecătorești definitive, pronunțate de instanțele române, persoana al cărei drept a fost încălcat, procurorul precum și membrii de familie ai condamnatului, chiar și după moartea acestuia, însă numai în situația în care cererea este formulată în favoarea condamnatului.

România, atât din calitatea sa de stat membru al Consiliului Europei cât și al Uniunii Europene, are ca obiectiv, adaptarea constantă a legislației sale pentru respectarea în integritate a exigențelor europene.

²⁹ *Ibidem*, p. 23.

³⁰ A se vedea: Jean-François Renucci, *Tratat de drept european al drepturilor omului*, Ed. Hamangiu, București, 2009, p. 47; Corneliu Bîrsan, *Convenția europeană a drepturilor omului. Comentariu pe articole. Vol. II. Procedura în fața Curții. Executarea hotărârilor judecătorești*, Ed. C.H. Beck, București, 2006, p. 3.

³¹ Art. 465 NCPP.

Capitolul II

Dreptul penal al Uniunii Europene

Uniunea Europeană, așa cum a fost creată prin tratatul de la Maastricht, nu poate fi caracterizată după standardele juridice clasice ale dreptului internațional public, fapt subliniat și de Jacques Delors³² care o caracteriza drept un „obiect politic neidentificabil”³³.

Astfel, structura europeană este un hibrid între cooperarea supranațională, cu cedări majore de suveranitate – cum este în cazul primului pilon, pilonul comunitar și cooperarea interguvernamentală de tip clasic – pilonul II PESC și pilonul III JAI. Dacă avem însă în vedere faptul că domeniile reglementate în cadrul pilonilor PESC și JAI sunt domenii sensibile iar cedarea de suveranitate este greu de realizat de către statele membre, o structură de compromis, așa cum este Uniunea Europeană, este ușor de înțeles³⁴.

Crearea unui spațiu de libertate, securitate și justiție și dispariția pilonului III influențează în mod categoric evoluția dreptului penal european.

II.1. Evoluția dreptului penal european în cadrul Uniunii Europene

A fi sau a nu fi un drept penal european, aceasta pare să fie întrebarea. Fără doar și poate există norme de drept penal adoptate de instituțiile Uniunii Europene, norme care se vor a fi soluții pentru infracțiunile transfrontaliere, protecția victimelor și altele.

Dar poate dreptul penal european (așa cum există el astăzi dezvoltat) să susțină o Europă caracterizată prin diversitatea ei culturală, socială, economică și mai ales legislativă?

Acest capitol își propune să răspundă la aceste întrebări și să prezinte evoluția reglementărilor din materia dreptului penal la nivelul Uniunii Europene.

³² Și tot Jacques Delors, adept al adoptării unei singure structuri, mai numește structura cu trei piloni drept „schizofrenie organizată”, în timpul unui discurs ținut în fața Parlamentului European, în noiembrie 1991.

³³ Henri Oberdoff, *L'Union Européenne*, Ed. Dalloz, Armand Colin, Paris, 2004, p. 49.

³⁴ Tudorel Ștefan, Beatrice Andreșan-Grigoroiu, *Drept comunitar*, Ed. C.H. Beck, București, 2007, p. 23.

○ II.1.1. De la Roma la Titlul VI din Tratatul de la Maastricht

II.1.1.1 Tratatetele constitutive și dreptul penal european

Înainte de semnarea Tratatului de la Maastricht, prevederi privind forme de cooperare în materie penală la care să fie parte și statele membre ale comunităților, regăsim în convențiile bilaterale încheiate de către acestea precum și în convențiile încheiate sub egida Consiliului Europei, și avem aici în vedere în special Convenția europeană cu privire la extrădare din 13 decembrie 1957 și cele două Protocoale adiționale din 1975 și 1978³⁵.

În ultimii 20 de ani Consiliul Europei a predat Uniunii Europene rolul principal în dezvoltarea cooperării judiciare în materie penală. Astfel, s-au încheiat Acordul privind simplificarea și modernizarea procedurilor de transmitere a cererilor de extrădare (așa numitul Acord de la San Sebastian) din 26.05.1989, prin care statele membre ale Comunităților Europene acceptau comunicarea prin fax a cererilor de extrădare și a actelor anexate acestora, Convenția privind procedurile de extrădare simplificate din 10.03.1995, Convenția privind extrădarea din 27.09.1996 și în Convenția de aplicare a Acordului Schengen (CAS) unde sunt abordate chestiuni specifice dreptului de extrădare, în art. 59-66³⁶.

Tratatul privind Comunitatea Europeană a Cărbunelui și Oțelului (1951) și Tratatul de instituire a Comunității Economice Europene (1957) păreau a fi create doar într-un scop pur economic, însă se preconiza deja la acel moment o uniune politică care să contrabalanseze puterea crescândă într-un mod periculos a Statelor Unite, visând – cel puțin – la o Europă unită, care mai târziu, începând cu dezvoltarea unei piețe comune și libere s-a apropiat din ce în ce mai mult de realitate³⁷.

Tratatul de instituire a Comunității Economice Europene își propunea ca obiectiv libera circulație a persoanelor, dar o anumită lacună s-a făcut simțită în particular în materia imigrației și a politicilor privind vizele. În realitate, libera circulație a lucrătorilor a fost reglementată numai sub aspect economic, însă au fost neglijate o serie de aspecte importante, precum apariția și dezvoltarea

³⁵ Jean-Claude Gautron, *Droit européen*, Ed. Dalloz, Paris, 2006, p. 96.

³⁶ *Cooperare judiciară în materie penală. Manual*, Proiect de Înfrățire între România și Austria PHARE RO 2005/IB/JH 03 intitulat „Consolidarea cadrului instituțional și legislativ în domeniul cooperării judiciare internaționale” disponibil pe <http://www.just.ro/Portals/0/CooperareJudiciara/Doc%202ManualCriminal.pdf>.

³⁷ Ann Sherlock, *Rene Guldenmund*, Christopher Harding: *The European Community and criminal law* în *Criminal Justice in Europe: A Comparative Study*, Oxford University Press, New York, 2002, p. 107.

criminalității organizate transfrontaliere, imigrația clandestină, traficul de droguri, traficul de persoane sau terorismul.

Posibilele efecte ale pieței interne asupra evoluției criminalității nu s-au bucurat de o atenție deosebită și nici eventualele probleme generate de diferențele legislative existente la nivelul statelor membre. În domeniul securității, justiției și afacerilor interne statele membre au continuat în mod individual o cale proprie³⁸.

Fără îndoială că dacă în anii '60 li s-ar fi spus responsabililor guvernamentali ai statelor membre cu justiția și afacerile interne că trebuie să își consulte omologii în probleme ce țin de imigrație, azil, justiție și afaceri interne, ar fi părut nu numai greu de crezut dar și indezirabil³⁹.

Acest fenomen incită statele membre ale Comunității Economice Europene, care elaborează la sfârșitul anilor '60 o formă de cooperare în domeniul justiției și al afacerilor interne. Astfel, la 7 septembrie 1967 este elaborată Convenția pentru asistență reciprocă între administrațiile vamale.

În 1975 este creat, la inițiativa britanicilor, de către Consiliul European de la Roma, Grupul TREVI⁴⁰, pentru coordonarea între guvernele statelor membre a activităților antiteroriste, legate de grupările irlandeze, germane, italiene și palestinien, care operau în cadrul și peste frontierele acestora⁴¹. Începând din 1985 competențele Grupului TREVI se extind și asupra criminalității organizate și a imigrației ilegale. În 1989 existau patru grupuri de lucru (terorism, cooperare polițienească, criminalitate organizată, libera circulație a persoanelor), pentru ca în 1992 să se adauge alte două grupuri, și anume Grupul de Asistență Reciprocă și un Grup de Cooperare Judiciară. Evoluția acestui grup informal de cooperare a fost însă limitată prin opoziția Olandei care considera că se impunea cel puțin pentru moment, păstrarea monopolului de către Consiliul Europei în materia cooperării judiciare și polițienești⁴².

³⁸ Wendy De Bondt, Gert Vermeulen, *Appreciating Approximation. Using common offence concepts to facilitate police and judicial cooperation in the EU*, în *EU and International Crime Control, Topical Issues in EU and International Crime Control*, Maklu Publishers nv, Antwerpen, 2010, p. 15-40.

³⁹ Emek M. Uçarer, *Justice and Home affairs*, în *European Union Politics*, editată de Michelle Cini, Ed. Oxford University, New York, 2003.

⁴⁰ TREVI este un acronim pentru Terorism, Radicalism, Extremism și Violență internațională.

⁴¹ A se vedea: Sandra Lavenex și William Wallace, *Justiția și afacerile interne. Către o „ordine public europeană”?* în *Elaborarea politicilor în Uniunea Europeană*, coord. Helen Wallace, William Wallace și Marck A. Pollack, ed. a cincea, trad. Filip Gădiuță, București, Institutul European din România, 2005, p. 433; Bill Gilmore, *op. cit.*, p. 22.

⁴² Corciu Eugen, Aurel Băloi Mihail, *Instituții de cooperare polițienească. Noțiuni introductive*, București, Ed. MAI 2006, p. 20.

Pe de altă parte, prin art. 13 din Actul Unic European, Comunitatea Economică Europeană s-a angajat să adopte măsuri în scopul stabilirii progresive, într-o perioadă expirând la 31 decembrie 1992, a pieței interne, care să cuprindă o zonă fără frontiere interne în care libera circulație a persoanelor, capitalurilor, serviciilor și bunurilor să fie asigurată conform prevederilor Tratatelor.

II.1.1.2 Acordul Schengen

Cel mai ambițios proiect al acestei perioade rămâne însă Acordul Schengen. Astfel, în 1984 câteva dintre statele membre al Comunității Economice Europene au încheiat un acord pe nava Astrid, pe râul Mosel în dreptul localității de frontieră Schengen din Luxemburg, prin care decideau eliminarea controalelor de la frontiera dintre state.

Acordul Schengen are ca obiectiv facilitarea liberei circulații a persoanelor și bunurilor în spațiul Schengen, prin scoaterea controlului de la frontierele interne, motivat în parte de presiunile mediului de afaceri și ale sectorului transporturilor, nemulțumiți de întârzierile de la frontiere, și în parte de promovarea ideii unui Spațiu European Unic⁴³. În cadrul acordului Schengen s-au înregistrat progrese semnificative în domeniile stringente ale cooperării. Astfel, în materia azilului, acordul a instituit un sistem nou pentru determinarea statului responsabil să rezolve acordarea de azil, iar în materia vizelor, stabilirea unei politici comune în acordarea vizelor a condus la introducerea unei vize uniforme pentru ansamblul teritoriilor statelor contractante.

Convenția Schengen implementează și o serie de măsuri compensatorii, una dintre cele mai importante fiind Sistemul Internațional Schengen, o bază de date prin intermediul căreia autoritățile naționale de control la frontieră și autoritățile judiciare pot obține informații cu privire la anumite persoane și obiecte⁴⁴. Scopul Sistemului Internațional Schengen este de a asigura securitatea în regiune, combaterea criminalității și a imigrației.

În scopul de a transforma Sistemul Internațional Schengen într-un sistem care să facă față din punct de vedere tehnic unui grup mai mare de state, în decembrie 2006 Consiliul și Parlamentul European au adoptat Regulamentul

⁴³ A se vedea: Sandra Lavenex și William Wallace, *op. cit.*, p. 433; Alkuin Kölliker, *Flexibility and European Unification. The Logic of Differentiated integration*, Ed. Roman & Littlefield Publishers Inc., Lenham, Maryland, 2006, p. 123.

⁴⁴ Stephen Kabea Karanja, *Transparency and Proportionality in the Shengen Information System and Border Control Co-operation*, Editor Martinus Nijhoff, Olanda, 2008, p. 6.